

مهاجرت پزشکان ایرانی به آمریکا

مجله علمی نظام پزشکی

سال سوم، شماره ۱، صفحه ۱، ۱۳۵۱

* دکتر حسینعلی رونقی

مقدمه

میباشد. مثلا در سال ۱۹۶۶، ۸۰ طبیب ایرانی به آمریکا مهاجرت کردند و در سال ۱۹۷۰، این رقم به ۱۳۰ نفر رسیده است. البته هنوز این ارقام نهایتی واقعی تمایل پزشکان ایرانی به مهاجرت نیست چون در همین سال ۱۹۷۰ میلادی، ۱۲۳۰ پزشک ایرانی امتحان ارزیابی پزشکی (ای-ئی-اف-ام-جی) برای رفتن به آمریکا داده اند که فقط ۳۲۶ نفر آنها در این امتحان قبول شده و احتمالا به آمریکا عزیمت کرده اند.

بهمین ترتیب از بین پزشکان ایرانی که به آمریکا رفته اند در سال ۱۹۷۰، تعداد ۲۴۰ نفر در امتحان اخذ اجازه طبابت در آمریکا شرکت کرده اند. گرفتن اجازه طبابت در بیشتر ایالات آمریکا مستلزم مهاجرت است و میتوان بطور نسبتاً مطمئنی ادعا کرد که افرادی که تقاضای اجازه طبابت در آمریکا میکنند قصد اقامت دائم در آمریکا را دارند. تقریباً واضح است که از بین این ۲۴۰ نفری که امتحان اجازه طبابت را داده اند ۱۶۰ نفر موفق به دریافت اجازه شده اند و ۱۳۰ نفر در همین سال مهاجرت کرده اند. آمار فوق که از تأییفات انجمن پزشکی آمریکا (۱) اخذ شده است نگارنده را برآن داشت که شخصاً در این مورد تحقیقاتی بعمل آورده و کوشش نماید که علل این مهاجرت، که برای کشور مادر حکم یك ضایعه است، روشن گردد.

روش تحقیق

نخست نام و مشخصات فارغ التحصیلان پزشکی دانشگاه پهلوی در ده سال گذشته از دبیرخانه دانشکده پزشکی دریافت شدو بوسیله تماس تلفنی و مسافرت به ایالات مختلف آمریکا از وضع تحصیلی، شغلی و اقامت دائمی آنان بررسی بعمل آمد. مطالعه کامل و جامعی

تر بیت نیروی انسانی در رشته پزشکی بسیار پژوهی نه و فارغ-التحصیلان پزشکی دارای ارزش فوق العاده ای برای توسعه کلی کشورهای در حال توسعه میباشد. مهاجرت پزشکان به آمریکا از تمام دنیا مسئله ای بزرگ برای کشورهای مختلف ایجاد کرده است. کشورهای آسیائی در ردیف مهمترین کشورهایی هستند که پزشکان خود را از دست میدهند و ایران یکی از کشورهایی است که رقم مهمی از فارغ التحصیلان پزشکی خود را هرساله برای همیشه از دست میدهد. مطالعه حاضر روی قسمتی از فارغ التحصیلان پزشکی دانشگاه پهلوی انجام شده و در آن کوشش بعمل آمده است که آماری از تعداد مهاجرین بدست آید و بعلاوه عمل مهاجرت آنها معلوم گردد. در مطالعه حاضر که در سال ۱۹۷۰ در آمریکا بعمل آمده چند نکته روشن شده است:

- ۱- همه ساله تعدادی بیش از ۱۳۰ پزشک ایرانی به آمریکا مهاجرت میکنند.
- ۲- از نظر اقتصادی ارزش این تعداد پزشک برای آمریکا بیش از ۷۵ میلیون دلار است.
- ۳- علل مهاجرت تا آنجایی که خود این پزشکان اظهار داشته اند عوامل متعددی است که در این مقاله ذکر شده است.

کشورهای متوجه آمریکا هرسال در حدود ۳۲۰۰ طبیب خارجی را بعنوان مهاجر میپذیرد که رقم عمدی این پزشکان از کشورهای آسیائی است.

ایران از جمله کشورهایی است که سهم عمدی از این پزشکان دارد

* شیراز- دانشکده پزشکی دانشگاه پهلوی.

گرفته‌اند. دانشکده‌های اصفهان و شیراز در درجه دوم و تبریز و مشهد در درجه سوم قرار داشتند.

ناگفته نماند که این فارغ‌التحصیلان بکبار بوسیله امتحان ارزشیابی پزشکی آمریکا در خود ایران غریب شده و نماینده واقعی کلیه فارغ‌التحصیلان نیستند.

جدول شماره ۲

فارغ‌التحصیلان سالهای ۱۳۴۰-۱۳۴۱ دانشکده پزشکی دانشگاه پهلوی که به آمریکا مهاجرت کرده‌اند.					
سال تحصیلی	تعداد کل	فارغ‌التحصیلان	مهاجرین ایندیان - نانوی	جمع کل	بازگشتهای
۱۳۴۰	۲۲	۱۲	۴	۱۷	۵
۱۳۴۱	۲۵	۱۴	۱	۱۵	۱۰
جمع کل	۴۷	۲۶	۵	۲۲	۱۵

جدول شماره ۲ عدد مهاجران و بازگشتهای ۲ سال دانشکده پزشکی، دانشگاه پهلوی را نشان میدهد. نکته جالب اینکه بین این مهاجرین ۵ نفر پس از اتمام تحصص به ایران مراجعت کرده و پس از چند سال اقامت در ایران مجدداً به آمریکا بازگشته‌اند.

جدول شماره ۳

تعداد فارغ‌التحصیلان دانشکده پزشکی دانشگاه پهلوی که بین سالهای ۱۳۴۰-۱۳۴۶ به آمریکا رفته‌اند.			
درصد	تعدادی که به آمریکا رفته‌اند	تعداد کل فارغ‌التحصیلان	سال تحصیلی
۷۰	۲۲	۳۰	۱۳۴۰
۶۹	۲۵	۳۶	۱۳۴۱
۶۹	۹	۱۳	۱۳۴۲
۷۱	۳۷	۵۲	۱۳۴۳
۵۰	۲۴	۶۷	۱۳۴۴
۸۸	۳۸	۴۳	۱۳۴۵
۸۹	۳۴	۲۸	۱۳۴۶

جدول شماره ۳ نشان دهنده تعداد افرادی است که برای تحصص به آمریکا رفته‌اند. هنوز از تعداد بازگشتهای این سالها آماری گرفته نشده لیکن در نظر است بزودی اینکار انجام شود. جالب توجه است که بعد از سالهای ۱۳۴۵ تعداد فارغ‌التحصیلانی که برای تحصص به آمریکا می‌روند به حدود ۹۰٪ رسیده است. این فارغ‌التحصیلان حزء کروههایی هستند که در سپاه بهداشت خدمت کرده‌اند.

که در مورد ۶۶ تن فارغ‌التحصیل سالهای ۱۳۴۰ و ۱۳۴۱ دانشکده پزشکی که همکلاس و یا یک‌سال پائین‌تر از نگارنده بودند وطبعاً با آنان آشنایی کامل موجود بود بعمل آمد، نشان داد که از ۶۶ فارغ‌التحصیل مذکور ۴۷ تن برای تخصص به آمریکا رفته و از این ۴۷ تن ۲۲ تن برای همیشه مقیم آمریکا شده و ۱۵ تن به ایران بازگشته‌اند.

دونوع پرسنامه تهیه و برای دو گروه مهاجر و بازگشته‌ها ارسال شد. تنها ۱۲ تن از مهاجرین و ۴ تن از بازگشتهایها باین پرسنامه‌ها پاسخ دادند.

این پرسنامه‌ها قبل از در مرور عدمهای بررسی شد و نکاتی که باعث سوءظن و تردید می‌شد حذف گردید. سعی کاملی بعمل آورده شد که از هر نوع سوءتفاهی جلوگیری شود مع الوصف احتمالاً عدمهای از پزشکان در مورد این پرسنامه‌ها سوءتفاهی داشته و از دادن پاسخ خودداری کردند و ناچار بوسیله تلفن و یا مصاحبه حضوری با آنان تماس حاصل گردید و کوشش بعمل آمد تا عمل مهاجرت آنان روشن شود.

در این پرسنامه‌ها انگیزه‌های خروج پزشکان از ایران و عوامل جذب کننده آنان در آمریکا مورد بررسی قرار گرفت و برای هر عامل به نسبت شدت وضعف آن نمره داده شد.

نتایج حاصله

در جدول شماره ۱ تعداد کل فارغ‌التحصیلان دانشکده‌های مختلف پزشکی ایران که در آمریکا تقاده اجازه طبابت کرده و تعداد قبولی‌ها بر حسب دانشکده‌های مختلف نشان داده شده است.

جدول شماره ۱

تهران	تبریز	مشهد	شیراز	اصفهان
کننده	قبولی	مددودین	قبول شدگان	تعداد درخواست
۱۷۲	۱۲۲	۱۲	۷	۴
۱۷۳	۱۲۳	۹	۳	۵
۱۷۴	۱۲۴	۲۲	۳	۱۵
۱۷۵	۱۲۵	۳۷	۲	۱۵
۱۷۶	۱۲۶	۱۳	۸	۵

بطوریکه در جدول مزبور مشاهده می‌شود نسبت درصد قبولی‌ها از دانشگاه تهران بیش از هر دانشکده دیگر بوده و در همین سال بیش از ۱۲۰ فارغ‌التحصیل تهرانی در آمریکا اجازه طبابت

براساس آماری که از فارغ التحصیلان پزشکی دانشگاه پهلوی درسالهای ۱۹۴۰-۱۹۶۰ گرفته شده بیش از ۷۰ درصد کلیه فارغ التحصیلان این دانشکده به آمریکا رفته و تنها $\frac{1}{3}$ این عده مراجعت کرده‌اند. که این تعداد نماینده نیمی از فارغ التحصیلان پزشکی شیراز است. نتیجه این مهاجرت صرفاً مهمی برای ایران و فرعی عده‌ی برای آمریکاست.

این نفع وضرر توسط عده‌ای براساس هزینه‌ای که برای قریبیت این افراد در دانشگاه‌ها صرف شده تعیین گردیده است اما این محاسبه کاملاً اشتباه وغیر منطقی است زیرا وقتیکه کشور آمریکا یک طبیب را بدست می‌آورد نه تنها هزینه تحصیلی اورا صاحب میشود بلکه کلیه وجود وائزی ومهارت وکاردانی اورا برای تمام عمر تصاحب میکند ویابعبارت دیگر محصول زندگی او جزء درآمد ملی کشور آمریکا میشود، بدین معنی که ارزش هر انسانی بر مبنای آنچیزی است که آن اجتماع به او تقدیم مینماید. بنابراین اصل ارزش ۱۳۰ طبیب متخصص ایرانیکه درسال ۱۹۷۰ به آمریکا رفته‌اند بداین شرح محاسبه میشود:

بر مبنای آمار موجود حد متوسط درآمد یک نفر طبیب در آمریکا سالیانه ۳۵ هزار دلار است که با در نظر گرفتن این که کلیه اطبای ایرانی مقیم آمریکا متخصص هستند ارزش پزشکان ایرانی حتی از این رقم هم بالاتر است لیکن برای احترام از اغراق برهمین مبنای حد متوسط، محاسبه بعمل آمده است. برای آنکه درآمد آینده این پزشکان را بحساب ارزش فعلی آنان محاسبه کنیم 77% بهر ساله و 3% تورم اقتصادی را از آن کسر کرده و 5% اضافه درآمد را به آن افزوده ایم که بطور خلاصه 5% از کلیه درآمد کسر شده است.

اطبای ایرانی که وارد آمریکا میشوند بطور متوسط ۲۵ ساله‌اند و پس از گرفتن تخصص ۳۰ ساله خواهند شد واگر فرض کنیم تا سن ۶۵ سال کار کنند با احتساب درآمد مذکور در فوق ارزش هر طبیب برای کشور آمریکا $60,000$ دلار خواهد شد و بعبارت دیگر هر سال بیش از ۷۸ میلیون دلار، ایران به آمریکا بصورت طبیب متخصص میپردازد.

زیانی که از این راه متوجه ایران میشود نه تنها ضرری است که بابت هزینه از زمان تولد تا تحصیلات دانشگاهی این افراد متحمل شده بلکه ضررهایی که درنتیجه نبودن خدمات این افراد به کشور میرسد نیز باید بحساب آورده شود.

بطوریکه در این مطالعه محدود و مختصر مشخص شده است، ۲ گروه عوامل باعث چنین مهاجرت‌هایی میشوند. گروه اول عوامل جذب کننده در آمریکا و گروه دوم عوامل موجب مهاجرت در ایران.

جدولهای شماره ۴ و ۵ نماینده عواملی است که پزشکان آنها را علت مهاجرت خود به آمریکا ذکر کرده‌اند. پاسخهای ۱۸ تن مهاجرین تجزیه و تحلیل شد اما پاسخهای ۴ نفر از بازگشتگان برای تجزیه و تحلیل کافی نبود و ارزش آماری نداشت.

جدول شماره ۴

عواملی که باعث مهاجرت پزشکان ایرانی موردمطالعه شده است به نسبت شدت عوامل.			
تعداد نمرات	عوامل در آمریکا	تعداد نمرات	عوامل در ایران
۵۲	وسائل بهتر	۱۵	نبود تجهیزات پزشکی
۵۲	شغل متنوع و بیشتر	۴۷	نبود شغل
۴۶	درآمد بیشتر	۳۹	نقص کتاب و مجلات
۴۲	کتب و مجلات	۳۸	عوامل دیگر
۳۱	متکلف آمریکائی	۳۷	خدمت نظام
۲۷	زندگی آسان	۳۶	نبود درآمد کافی
۲۵	سرگرمی اجتماعی	۳۶	مدارس برای کودکان
۳۶	عوامل دیگر	۲۹	سرگرمی اجتماعی
		۲۷	خانه‌های بد
		۲۶	مخالفت همسر

جدول شماره ۵

مهمنترین عوامل کلی مهاجرت پزشکان ایرانی به آمریکا.

%۸۰	خدمت نظام
%۹۰	پیدا کردن شغل
%۹۵	درآمد
%۷۰	علل فamilی
%۳۰	علل اجتماعی

بحث:

براساس آماری که از انتشارات نظام پزشکی آمریکا در سال ۱۹۶۹ اخذ شده (۱) کشورهاییکه پزشکان آنها به آمریکا میروند به ترتیب تعداد پزشکان مهاجر، عبارتند از: فیلیپین - هندوستان - ایران - تایلند و کره جنوبی که کلیه این کشورها خود شدیداً به خدمات درمانی و طبیب متخصص نیازمندند و ناچار فارغ التحصیلان خود را برای تخصص به آمریکا می‌فرستند اما این فارغ التحصیلان پس از اخذ تخصص بکشور خود مراجعت نمی‌کنند.

کافی است و برای حل مشکل مسکن که یکی از عوامل مهاجرت ذکر شده است دانشگاهها و بیمارستانها و مؤسسات دیگر استخدامی نیز میتوانند خانه‌های موقت با وسائل زندگی تهیه نمایند تا پزشکان در يك تا ۲ سال اول بتوانند مسکن و مأوى ایشان را باشند و دشواریهای مسکن، پزشکان را ناگزیر بخروج از ایران نکند.

تمرن کن کلیه امور در تهران و عدم وجود وسائل آسایش و سرگرمی در شهرستانهای کوچک باعث شده است که تمایل عجیبی برای کلیه افراد به اقامه در تهران پیدا شود. مطابق آمار نظام پزشکی ایران ۵۲٪ کلیه خدمات درمانی در تهران متوجه شده است و در این شهر برای بازگشتن گران محل خالی موجود نیست. این شهر از متخصصین و پزشکان قدیمی اشیاع شده وقدرت جذب بیشتری ندارد. پزشکان شهرستانهای ایران نیز سالهای است که مورد فراموشی و بیمه‌ری قرار گرفته‌اند و طبیعتی را در شهرستانهای ایران نمیتوانند منشأ اثر مهمی باشند.

شهرک‌ها و شهرستانهای درجه ۲ و ۳ بساندشت تجهیزات کافی بهیچوجه مناسب برای کارهای متخصصین نیست، زیرا در این شهرک‌ها علاوه بر فقدان ارتباطات و تجهیزات لازم، گروه کمک پزشکی کامل وجود ندارد و طبعاً یک فارغ‌التحصیل و متخصص نمیتواند برای مدتی طولانی چنین وضعی را تحمل کند.

توصیه‌ها

توصیه‌های مختلف در لایلای سطور بالاگفته شد و چند توصیه کلی دیگر نیز در این جاذب می‌شود:

۱- تغییر اساسی برنامه تحصیلات پزشکی

برنامه‌های پزشکی دانشکده‌های ایران متأسفانه تقليدي است از برنامه‌های پزشکی کشورهای اروپائی و آمریکائی در حالیکه نیازهای جامعه ایران مطلقاً با محتویات برنامه‌ها بیگانه است. تغییر در این برنامه‌ها عملی است که اگر غیرممکن نباشد بسیار مشکل است بسیاری از استادان دانشکده‌ها از هر نوع تغییری بیزارند و این تغییرات را برای خود تهدیدی بحساب می‌آورند.

اصل کلی مقاومت در برابر تغییرات، بطور جدی در میان استادان پزشکی کلیه کشورهای جهان موجود است، بخصوص در قسمت علوم پایه پزشکی (در مورد برنامه‌های پزشکی مطالب خیلی زیاد است که نمیتوان در این مقاله تماماً مورد بحث قرار داد. بطور خیلی خلاصه برنامه‌ها را باید کوتاه کرد و محتویات آنرا بر مبنای نیازهای اجتماعی مردم ایران تغییر داد).

۲- تقویت برنامه‌های تخصصی در ایران

متأسفانه برنامه‌های تخصصی که در ایران اجرا می‌شود قابل قیاس

تغییر در عوامل گروه اول در حیطه اختیار ماست و هیچ کاری نمیتوان کرد که وضع در آمریکا تغییر کند! مع الوصف وضع نامساعد، تبعیضات نژادی و ملیتی علیه خارجیان، زندگی را در آمریکا بسیار دشوار کرده است.

در مطالعه حاضر نیز تعدادی از پزشکان ایرانی اظهار داشتند که از وضع اجتماعی خود در آمریکا راضی نیستند و تا حدود زیادی نسبت به آنها تبعیضات شغلی روا داشته می‌شود و در صورتیکه بتوانند وضعی تقریباً مشابه در ایران پیدا کنند به ایران مراجعت خواهند کرد.

عوامل گروه دوم را که نکات منفی در ایران است نمیتوان تاحد نزدیک تغییر داد. خدمت نظام که برای بازگشت پزشکان بمنزله یک مانع مهم بنظر میرسید خوبشختانه در حال حاضر مستلزماتی نیست و پزشکان میتوانند مدت خود را حتی بدون ۱۳ هفته تعليمات مقدماتی، در بیمارستانها و مؤسسات و دانشگاه‌ها با حقوق مکفی انجام دهند، شغل در ایران به اندازه کافی موجود است لیکن متأسفانه کارفرمایان بطور کافی وجود شغلها را به اطلاع فارغ‌التحصیلان نمیرسانند و انتظار پزشکان متخصص نیز تاحدی زیاد است، با وجود این تعداد زیادی از این فارغ‌التحصیلان مقیم آمریکا که در سنین ۳۰ سال هستند هنوز حاضر به بازگشت می‌باشند بشرطی که کارگزینی‌های ادارات و مؤسسات در موقع استخدام باعث سرخوردگی آنان نشوند و چنانچه تسهیلاتی برای فارغ‌التحصیلان فراهم شود کمک زیادی به تقویت روحیه بازگشتن گران خواهد کرد چون یکی از علل مهمی که باعث مراجعت مجدد بازگشتن گران می‌شود سرخوردگی در پیچ و خم مقررات و ادارات دولتی است.

افرادیکه پس از اتمام تحصیل به ایران آمدند و مجدداً به آمریکا مراجعت می‌کنند، خود مهمنترین و بزرگترین عامل انتشار بدینی و عدم اطمینان بین پزشکان عقیم آمریکا هستند. این گروه بطور اغراق آمیزی سرخوردگیهای خود را در ایران برای دولتان توصیف کرده و افرادی که به احتمال بسیار عازم کشور خود هستند از آمدن منصرف می‌کنند. مهم این نیست که چه تعداد فارغ‌التحصیلان به ایران مراجعت می‌کنند بلکه مهم آن است که چه تعداد از آنها برای همیشه در ایران باقی مانده به کشور خود خدمت می‌کنند. در آمد کافی از عواملی است که تعدادی از پزشکان را در آمریکا نگه میدارد. مسلماً در شرائط توسعه کنونی آمریکا، فکر رقابت با درآمد طبیب در این کشور تاحدی بیهوده است و نمیتوان امیدوار بود که در آینده نزدیکی بتوان به آن حد رسید. مع الوصف در آمد فعلی پزشکان ایران برای تأمین يك زندگی نسبتاً مرتفع

در حال حاضر بیش از ۱۶۰۰ پزشک ایرانی در آمریکا مشغول کارند. تعدادی از این افراد در حال گرفتن تحصیل هستند و تعدادی در آمریکا بطور دائم اقامت دارند. اسم، آدرس، سن، سال فارغ التحصیلی، نام دانشکده‌ای که فارغ التحصیل شده‌اند، مدت اقامت و محل اقامت در آمریکا روی کارت‌های الکترونیکی ثبت و در اختیار این بخش می‌باشد.

امید است که با همکاری سازمانهای ذینفع بتوان مطالعه فوق را کاملتر کرده و یک دفتر ارتباطی تأسیس و با فارغ التحصیلان ارتباط دائم برقرار کرد و آنها را از مشاغل و موقعیت‌های موجود آگاه و به آنها پیشنهاد همکاری نمود. برخلاف تعدادی که بانیش قلم، این گروه از هموطنان عزیز را مورد سرزنش قرار میدهدن باستی بانهایت احترام و محبت با آنها رفتار کرد زیرا احساس ایرانی بودن هیچ وقت در هیچکس ازین نمی‌ود و هر فرد ایرانی همیشه به ایرانی بودن خود افتخار می‌کند.

رتفتن این جوانان تحت شرائط اجتماعی خاصی بوده است که برای هر کسی قابل درک است باید سعی کرد این شرائط را تغییر داد و از تغییراتیکه تابحال بوجود آمده است آنها را مطلع کرد و مطمئن بود که نتیجه مثبت گرفته خواهد شد.

وضع پزشکان فارغ التحصیل دانشگاههای ایران در آمریکا در سال ۱۳۴۹

برای اطلاع از چگونگی وضع پزشکان فارغ التحصیل دانشگاههای ایران در آمریکا، با همکاری بخش بهداشت بین‌الملل دانشگاه‌جائز هاپکینز، از کمپیوترهای انجمن پزشکی آمریکا صورت کلیه فارغ التحصیلان دانشگاههای ایران دریافت شد.

این صورت شامل نام، نام خانوادگی، تاریخ تولد، دانشکده و سال فراغت از تحصیل و آدرس کلیه پزشکانی بود که تا سال ۱۳۴۹ وارد آمریکا شده و در آن سال هنوز مقیم آمریکا بودند. بعداً اطلاعات دریافت شده روی کارت‌های الکترونیکی آی‌پی ام جهت تجزیه و تحلیل ثبت شد. اطلاعات حاصله تنها نمایانگر آن عده از پزشکان است که در ایران فارغ التحصیل شده‌اند و تعداد بسیار کمی افراد غیر ایرانی فارغ التحصیل از دانشکده‌های پزشکی ایران نیز جزء این عده می‌باشد اما در مقابل تعداد نسبتاً بیشتری از ایرانیانیکه پس از اخذ دیپلم متوسطه ویا زودتر از آن به آمریکا رفته و از دانشکده‌های پزشکی آمریکائی فارغ التحصیل شده‌اند جزء این صورت نمی‌باشد.

وجود این دو گروه طبعاً نمی‌تواند اثر قابل ملاحظه‌ای در آمار بدست آمده داشته باشد چون مسلمان خارجیانیکه در دانشکده‌های

با برنامه‌های خارج نیست و برنامه‌های خوب هم از ارزش اجتماعی کافی برخوردار نیستند. دانشکده‌هاییکه خود متخصص تربیت می‌کنند دراکثر موارد متخصصین خودشان را قبول ندادند و برای آنها ارزش زیادی قائل نیستند، میتوان با تقویت این برنامه‌ها متخصصین بهتری تربیت کرد و برای آنها ارزش مساوی و یا حتی بیشتری نسبت به متخصصین خارجی قابل شد.

جالب توجه اینکه در بعضی از دانشکده‌ها شرط اولیه استخدام، داشتن بور دانشگاهی آمریکاست که بنظر میرسد بسیار غیر منطقی باشد. باید برای ایران در سطح ملی گواهی تحصیلی داد و ارزش این گواهی تحصیلی برابر و حتی بیشتر از گواهی‌های خارجی باشد.

۳- نظارت در اعزام پزشکان به آمریکا

در بعضی از کشورهای امتحان ارزشیابی پزشکی آمریکائی (ای-تی-اف-ام-جی) را بطور کلی ملتفی کرده به فارغ التحصیلان خود اجازه شرکت در امتحان مزبور را نمیدهدند. بنظر نمیرسد که اینکار بهترین راه حل باشد چون شرائط کنونی دنیا طوری است که نمیتوان پزشکی را مجبور به اقامت در یک محدوده بخصوص کردو از طرفی کشورهاییکه چنین محدودیت‌هاییرا قابل شدند از کار خود نتیجه چندان رضایت‌بخشی نگرفته‌اند. وزارت توانهای بهداری و علوم پایستی بر مبنای احتیاجات خود برای امتحان نظارت مستقیم داشته و قبول شدگان را تشویق به انتخاب رشته‌هایی که بخصوص مورد نیاز ۱۰ ساله آینده کشور است بنمایند، از ظرف استخدامی پس از پایان تحصیل وضع دوش و مشخصی فراهم کنند و هر فارغ التحصیلی بدانند که پس از پنج سال گرفتن تحصیل میتوانند با شرائط مساعد در یک محل معین بخدمت مشغول شود.

۴- همسر آمریکائی

پزشکانیکه در سن ۲۵ سالگی به آمریکا می‌روند اگر مجرد باشند شانس زیادی برای ازدواج دارند. این جوانان که از خانواده کشور خود دور ندشته محبتند و بزودی بدام دختران آزادمنش آمریکائی می‌افتدند. در مطالعه حاضر کلیه آنهایکه همسر خارجی داشته‌اند در آمریکا مقيم شده‌اند میتوان سعی کرد که برای پزشکانی که به آمریکا می‌روند اگرزن ایرانی داشته باشند که این رفت و برگشت آنها از طرف دولت تأمین گردد و آنان را بدبندی سهله ترغیب به داشتن همسر قبل از رفتن به آمریکا کرد.

برنامه برای ادامه مطالعه

بعش پزشکی اجمانی دانشکده پزشکی دانشگاه پهلوی با همکاری دانشگاه جائز هاپکینز آمریکائی موفق به گرفتن صورت اسامی و مشخصات و آدرس کلیه فارغ التحصیلان پزشکی دانشگاههای ایران شده است.

باید در نظر داشت این است که قسمت عمده‌این ۲۱۹ نفر فارغ‌التحصیل دانشگاه‌پهلوی، در سالهای اخیر به آمریکا رفته‌اند و احتمالاً هنوز مشغول تحصیلند.

جدول شماره ۶

پزشکان فارغ‌التحصیل دانشکده‌های پزشکی ایران در آمریکا در سال ۱۳۴۹.

۱- دانشگاه تهران	۱۲۴۰	نفر
۲- دانشگاه‌پهلوی شیراز	۲۱۹	نفر
۳- دانشگاه اصفهان	۷۲	نفر
۴- دانشگاه مشهد	۵۶	نفر
۵- دانشگاه تبریز	۳۹	نفر

جمع کل پزشکان ایرانی در آمریکا ۱۶۲۶ نفر.

برای اخذ نتیجه قطعی بایستی اولاً نسبت درصد این افراد را به تعداد کلی فارغ‌التحصیلان بدست آورد و ثانیاً مدت توقف آنها را بر حسب دانشکده‌های مختلف پیدا کرد تا بتوان در موردنقاوی دانشکده‌های مختلف ایران اظهار نظر قطعی و علمی ابراز داشت.

جدول شماره ۷

مدت توقف ۱۵۸۵ پزشک ایرانی در آمریکا در سال ۱۹۷۰.

کمتر از ۵ سال	۲۱۹	نفر
۶- سال	۵۰۳	نفر
۱۴- ۱۰ سال	۴۷۳	نفر
بیشتر از ۱۵ سال	۳۹۰	نفر
جمع کل	۱۵۸۵	نفر

جدول شماره (۷) مدت توقف پزشکان را از تاریخ فارغ‌التحصیل شدن در آمریکا نشان میدهد. همانطوری که در مقدمه قسمت دوم اشاره شد مبنای توقف پزشکان در آمریکا بر اساس سال پایان تحصیل در ایران، محاسبه شده بنا بر این میتواند تاییکی دو سال تنزل تقریبی نیز داشته باشد علیهذا فرض مهاجرت بر اساس ده سال پس از پایان تحصیل در ایران واقامت در آمریکا قرار گرفته است.

طبعاً این موضوع بعد از سالهای ۱۳۴۵ که فارغ‌التحصیلان بایستی دو سال در سپاه بهداشت خدمت نمایند بیشتر صادق خواهد بود. همانطوری که در این جدول ملاحظه میشود ۸۶۳ نفر از این اطلاعات ایشان از ده سال پس از فارغ‌التحصیلی در آمریکا مانده‌اند و بادر نظر گرفتن اینکه اکثریت قریب به اتفاق دوره‌های تخصصی از ۴-۵ سال تجاوز نمیکند و ۴-۳ سال دوره بلاتکلیفی و تردید

ایران پزشک شده‌اند از ده نفر متوجه از نبوده و پزشکان ایرانی فارغ‌التحصیل از دانشگاه‌های آمریکائی احتمالاً از صد نفر کمتر حواستند بود.

برای مقایسه و درک چگونگی تعداد و نسبت درصد آنها نیکه برای همیشه به آمریکا رفته و مانده‌اند از آمار نظام پزشکی ایران درمورد متخصصین از آمریکا و تعداد کل پزشکان ایرانی که در سال ۱۳۴۹ استخراج و منتشر شده است استفاده بعمل آمد و چون آمار گرفته شده در آمریکا مر بوط بمسال ۱۹۷۰ میلادی بوده است علیهذا از نظر زمانی با آمار نظام پزشکی ایران که در سال ۱۳۴۹ استخراج شده است مطابقت دارد. باید این نکته را نیز در اینجا اضافه کرد که هر دو منبع آمار ایران و آمریکا بر مبنای وضع موجود در سال ۱۳۴۸ است و قطعاً در این سه ساله تغییراتی بوجود آمده که در نظر است در سالهای آینده مرتب آخرین آمار موجود را استخراج و تجزیه و تحلیل کرد. مبنای توافق پزشکان در آمریکا براساس سال پایان تحصیلی در ایران، محاسبه شده است و تقویت آن میکند و چون ممکن است برخی از آنان بلا فاصله پس از پایان تحصیل به آمریکا عزیمت کرده باشند برای دقت بیشتر در آمار گیری، در این مقاله مبنای مهاجرت در سال پس از پایان تحصیلات پزشکی در نقطه گرفته شده است. فی المثل پزشکی که در سال ۱۹۶۰ در ایران فارغ‌التحصیل شده است اگر در سال ۱۹۷۰ هنوز هم در آمریکا مشغول کار باشد فرض براین است که این طبیب مقیم دائم آمریکاست.

نتایج حاصله

در جدول شماره ۶ تعداد کل فارغ‌التحصیلان پزشکی ایران در آمریکا نشان داده است. آنچه در این جدول استنباط میشود در سال ۱۹۷۰، ۱۶۲۶ نفر پزشک ایرانی در آمریکا اقامت داشته‌اند که این رقم نزدیک به ۱۵٪ از ۱۰۹۵ پزشک موجود در این در سال ۱۳۴۹ میباشد، بطوریکه در همین جدول ملاحظه میشود رقم بسیار عده پزشکان مزبور از فارغ‌التحصیلان دانشگاه تهران هستند و این امر کاملاً طبیعی است، چون دانشگاه تهران هم از لحاظ قدمت و هم از لحاظ تعداد فارغ‌التحصیل در بالاترین سطح دانشگاهی در ایران قراردارد.

نکته دیگری که در این جدول حائز اهمیت است، تعداد فارغ‌التحصیلان دانشگاه پهلوی در آمریکا است. فارغ‌التحصیلان دانشگاه پهلوی بعلت تسلط بزرگان انگلیسی عملاً از نظر قبول شدن در امتحان ای-اف-ام-جی هیچ اشکالی ندارند و قاعده‌ای مبایستی درصد خیلی زیادتر از پزشکان، فارغ‌التحصیل دانشگاه پهلوی در آمریکا باشند. لیکن با این وجود از نظر تعداد کلی و نسبت درصد برخلاف آنچه در اذهان عمومی شایع است زیاد نیستند. نکته دیگری که

فارغ‌التحصیلان پزشکی ایران برای تخصص به آمریکا می‌روند، اگر وضع بهمین منوال باشد که ۷۰٪ آنها برای همیشه در آمریکا بمانند این بدان معنی است که ۳۵٪ مجموع فارغ‌التحصیلان پزشکی ایران برای همیشه متعلق به آمریکا خواهند بود. با درنظر گرفتن اینکه در سال ۱۹۷۰، نزدیک به ۱۳۰ پزشک ایرانی به آمریکا مهاجرت کرده‌اند دقت نسبی این محاسبه روش می‌شود.

جدول شماره ۱۰

محل اقامت پزشکان فارغ‌التحصیل دانشگاه‌های ایران در آمریکا در سال ۱۹۷۰ بر حسب ایالت مختلف آمریکا.

تعداد	ایالت	تعداد	ایالت	تعداد	ایالت
۲۹	منی‌وری	۱۱۹	ایلینوی	۲	آلاباما
۲	نبراسکا	۱۲	ایندیانا	۲	آریزونا
۳	تیوهشم	۲	ایووا	۲	آرکانزا
۶۴	نیوجرسی	۶	کانزاس	۲۶	کالیفرنیا
۳	نیومکزیکو	۱۵	کنتکتی	۳	کلورادو
۳۹۰	ایالت نیویورک	۱۵	لویزیانا	۴۲	کنکتیکت
۲۶۴	شهر نیویورک	۳	من	۳	دلاور
۲	نرت کارولینا	۱۰۴	ماری‌لند	۵۲	شهر واشنگتن
۹۱	اوهايو	۵۲	ماساچوست	۲۲	فلوریدا
۴	اوکلاهما	۱۱۰	میشیگان	۱۰	ژریبا
۱۲۲	پنسیلوانیا	۲	اورگون	۲	میسی‌سی‌پی
۹	تنسی	۱	سوتاکوتا	۱۷	رودایلند
۳	ورمونت	۱	یوتا	۱۸	تکساس
۱۶	وست ویرجینیا	۷	ایالت واشنگتن	۲۴	ویرجینیا
۱۳۰۰	شرقي‌رود میسي‌سی‌پی	۱	ویمینگ	۸	ویسکونسین
۱۲۴	غرب‌رود میسي‌سی‌پی				

تعداد کل آنها که آدرسان مشخص شده: ۱۴۲۴ نفر

جدول شماره ۱۰ محل اقامت پزشکان فارغ‌التحصیل ایرانی در آمریکاست. بطوریکه در این جدول ملاحظه می‌شود تجمع پزشکان در شرق آمریکا بیش از هر نقطه دیگر است. تنها در شهر نیویورک ۲۶۴ طبیب ایرانی مشغول کارند و نکته عجیب و جالب اینکه در ایالت نیویورک دقیقاً ۳۹۰ پزشک ایرانی اقامت دارند. این رقم درست مساوی تعداد کل متخصصانی است که از آمریکا تخصص خود را گرفته و در سال ۱۳۴۹ در ایران خدمت می‌کردند.

این نکته روشن است که ایرانیان مقیم خارج تمایل شدیدی به نزدیک بودن با هموطنان خود داشته و سعی کامل دارند در نقاط نزدیک بهم زندگی کنند. گذشته از این یکی دیگر از عمل تجمع

و غیره است قاعده‌تاً این گروه برای همیشه در آمریکا اقسام گردیده‌اند.

جدول شماره ۱۱

سن پزشکان فارغ‌التحصیل دانشگاه‌های ایران در سال ۱۹۷۰.

۴۷۰	نفر	۴۰ ساله بیالا
۵۲۰	نفر	۳۹-۳۵ ساله
۵۳۰	نفر	۳۴-۳۰ ساله
۵۵	نفر	۲۹-۲۵ ساله

جمع کل ۱۵۷۵ نفر

جدول شماره (۸) که گروههای سنی پزشکان فارغ‌التحصیل ایران را در آمریکا نشان می‌دهد در خور توجه است. بطوریکه در این جدول ملاحظه می‌شود نزدیک بهزار نفر از اطبای مقیم آمریکا ۳۵ ساله بیالا هستند و ۴۷۰ نفر آنها از ۴۰ سال بیشتر دارند. بنظر می‌رسد که افرادی در این سن و سال، قاعده‌تاً باستی تصمیم نهایی خود را برای اقامت دائم و شروع کسب و کار اتخاذ کرده باشند.

جدول شماره ۱۲

مقایسه آمار مهاجرین آمریکا و بازگشتهای ایران
(رجوع شود به توضیحات همین مقاله)

متخصصین از آمریکا که در ایران بخدمت مشغولند.	%۳۱ نفر ۳۹۰	پزشکان ایرانی که پیش از ده سال است در آمریکا مانده‌اند و احتمالاً مقیم دائم آمریکا می‌باشند.
%۶۹ نفر ۸۶۳		

جمع ۱۲۵۳ نفر ۱۰۰٪

جدول شماره ۹ مقایسه آمار موجود در ایران و آمریکاست. در این جدول از یک طرف تعداد کل متخصصین رشته پزشکی که تخصص خود را در آمریکا دیده و در سال ۱۳۴۹ در ایران مشغول کار بوده‌اند نشان داده شده و از طرف دیگر تعداد پزشکانیکه برای تخصص به آمریکا رفته وده سال پس از فراغت از تحصیل پزشکی در آمریکا مقیم بوده‌اند مشخص گردیده است. بسامانه این جدول میتوان بطور نسبتاً مطمئن ادعای کرد که تنها ۳۱٪ از پزشکانیکه برای تخصص به آمریکا می‌روند با ایران مراجعت می‌کنند و نزدیک به ۷۰٪ آنها در آمریکا باقی می‌مانند. با درنظر گرفتن اینکه تقریباً در حال حاضر نزدیک به ۵۰٪ کل

اینست که پزشکان مقیم آمریکا برای فرستادن پذیرش جهت دوستان خود اقدام میکنند و این امر باطبع منجر به تجمع دریک ایالت میشود.

در حدود هزار نفر از این پزشکان فقط در هفت ایالت آمریکا هستند در حالیکه ۴۳ ایالت دیگر آمریکا کمتر از ۵۰۰ نفر دیگر را بخود جذب کرده است (آدرس تعداد کمی هم مشخص نشده است).

REFERENCES:

- 1- Research and Technical programs Subcommittee of the Committee on Government Operations, U.S. House of Representatives: The Brain Drain into the United States of Scientists, Engineers, and physicians, Washington, D.C., Government printing office, 1967.
- 2- National science foundation: Immigrant Scientists, Engineers, and physicians Increase in FY 1970, Science Resources Studies Highlights, April 22, 1971, pp. 1-4.
- 3- Margulies, Harold, and Bloch, Lucille S.: Foreign Medical Graduates in the United States, Cambridge, Harvard University Press, 1969.
- 4- Ferguson, Donald C.: Iranian medical graduates in America. A survey of selected characteristics, *Acta Medica Iranica* 10: 47-66, 1967.
- 5- Medical Licensure Statistics, Appendix Table 12B. Results of ECFMG Examination, 1970, by Medical School, J.A.M.A. 216:1845-1851, 1971.
- 6- Medical Licensure Statistics, Appendix Table 12. Foreign-Trained physicians Examined for Licensure in the United States, 1970, J.A.M.A. 216: 1832-1844, 1971.
- 7- Kidd, Charles V.: In, The Brain Drain into the United States of Scientists, Engineers, and Physicians, p. 7 and pp. 104-110, Washington, D.C., Government printing Office, 1967.
- 8- Barr, R.: Hospital practice: Core of tomorrow's medicine? *Hospital Physician*, pp. 77-83, February, 1969.
- 9- Owens, A.: solo vs. Partnership: A new economic comparison, *Medical Economics*, pp. 81-87, March 15, 1971.
- 10- Owens, A.: Inflation closes in on physicians earnings, *Medical Economics*, pp. 63-71, December 21, 1970.
- 11- Mehra, Torab A.: Orientation of Iranian Physicians Toward Rural Health Practice 1969. Doctor of public health thesis, Johns Hopkins University, Baltimore, Maryland, June, 1969.
- 12- Ronagh, H. A. and Nasr, K.: Medical problems of developing nations: An attempt to bring medical care to rural communities in Iran, *British Medical Journal* 1:295-6, 1970.
- 13- Takulia, Harbans S., Taylor, Carl E., Sangal, S. Prakash, and Alter, Joseph D.: The Health Center Doctor in India, Baltimore, The Johns Hopkins Press, 1967.
- 14- Sidel, Victor W.: Feldshers and «Feldsherism». The Role and Training of the Feldsher in the USSR, *The New England Journal of Medicine* Vol 278, No. 17: 934-938, Apr. 25, 1968.
- 15- Sidel, Victor W., Feldshers and «Feldsherism» (Concluded): The Role and Training of the Feldsher in the USSR, *The New England Journal of Medicine* Vol. 278, No. 18, 987-992, May 2, 1968.
- 16- Borhanmanesh, M: R.C.D. Seminar on Brain, Drain, Tehran, Nov. 15-18, 1970, 3-16.
- 17- Rahimi, N.: R.C.D. Seminar on Brain Drain, Tehran, Nov. 15-18, 1970, 18-38, 41-64.
- ۱۸- مجله علمی نظام پزشکی «چگونه پزشکی مورد نیاز کشور است» دکترا بوتراب نفیسی شماره ۴-۵ مردادماه ۱۳۵۱.
- ۱۹- روزنامه کیهان «اردیبهشت ۵۰» «دیدارهند» علی رضا طاهری.
- ۲۰- بهداشت و بهداری، برنامه عمرانی چهارم کشور، گروه برنامه ریزی رفاه اجتماعی، دفتر برنامه ریزی، مردادماه ۱۳۴۷.
- ۲۱- آمار پزشکان و دندانپزشکان کشور، نشریه آماری نظام پزشکی ایران، شماره (۱) امردادماه ۱۳۴۹.